છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

—: ત્રીજા ધોરણ માટે :—

“મુખગણિત શિક્ષક” ભાગ ૪.

ત્રીજી ચોપડીનો

સર્વ હક સ્વાધીન

કિંમત ૮-૨-૬

પોસ્ટેજ જુદું

ફેબ્રુઆરી

સને ૧૯૨૫.

ડિકટેશન શિક્ષક

ત્રણ આના

છગનલાલ મોતીરામ શાહ

“મુખગણિત શિક્ષક” વગેરેના કર્તા—શાહપોર-સુરત.

[illegible]ી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુકસ, ઈનામ અને લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલો અને કેળવણી ખાતાના
અધિકારી સાહેબો તેમજ વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોના
ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો

ત્રીજા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક ભાગ. ૪

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

છાપનાર—ગોવિંદજી ડાહ્યાભાઈ નાયક.
છાપવાનું ઠેકાણું—શ્રી "અનાવિલ બંધુ" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,
બરાનપુરી ભાગળ, ભાજીવાળી પોળ-સુરત.
નવી સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૧૨. પ્રત ૩૦૦૦

સંવત ૧૯૮૧] [સને ૧૯૨૫
કિંમત રૂા. ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું.

"ડિકટેશન શિક્ષક" માટે અભિપ્રાય

રા. સા. ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.

રાજકોટ મેલ ટ્રેનિંગ કોલેજના માજિ પ્રિન્સપાલ સાહેબ.

તા. ૨૮-૬-૧૯૧૭ ના પત્રમાં લખે છે કેઃ—

"સલામ તમારા તરફથી અવલોકનાર્થે **"ડિકટેશન શિક્ષક"** ભાગ ૧. ૨. નામનાં બે નાનાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. તે જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ **બાળકો, શિક્ષકો અને કેટલેક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે.** આ પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાથી **બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સારૂં અને ચોકસ જ્ઞાન થશે.** તમોએ વાચનમાળામાંથી ઘણાખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શિખનાર શિખવનાર ઉભયને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ, મોટા ટાઇપ અને શબ્દોના છુટાપણાને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારાં પુસ્તકો શ્રુતલેખનના શિક્ષણમાં મદદગાર થઇ પડશે, તેથી કેળવણીની દૃષ્ટિએ જોતાં **તેને ટેકસ્ટ બુક તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે. એજ."**

'સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક' અભિપ્રાય.

"ત્રીજા ધોરણનાં છોકરાંને જોઇએ તે ઉપર નજર રાખીને આ નાના પુસ્તકમાં હકીકત સારી ભેગી કરી છે, અને તેમને અનુકૂળ થાય એવી સરળ ભાષામાં વર્ણન કર્યું છે."

વડોદરા તા. ૮-૭-૧૯૧૫ **હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા.**

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ ટુ. ધ. ગવર્નર સાહેબ બહાદુર હુકમ નં. ૪૧૭૨ તા. ૨૬-૭-૧૫થી

—:સુરત જિલ્લાનો:—

"ભૂગોળ શિક્ષક."

એજન્સિની સર્વ સ્કૂલોમાં લાયબ્રેરી માટે મંજુર કર્યો છે.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા વિષે

શ્રીયુત ભાઈચંદ પુંજાદાસ શાહ.

મહીકાંઠા એજન્સિની ભૂગોળ વગેરેના કર્તા.

સાદરા તાલુકા સ્કુલના હેડમાસ્તર સાહેબ

પોતાના તા૦ ૧૫-૭-૧૫ ના પત્રમાં લખે છે કેઃ—"ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાતની ભૂગોળ શીખવા તથા શીખવવા માટે શિષ્ય શિક્ષક બંનેને આ પુસ્તક સાધન રૂપ છે, અને તે બંનેને ઉપયોગી છે, શિક્ષકને નોંધ કાઢવાની મહેનત બચે છે, અને વિદ્યાર્થીને શિક્ષકની મદદ વિના ભૂગોળનું જ્ઞાન મળી શકે તેમ છે, એકંદરે આપનો પ્રયાસ જનસમુહને ઘણો આદરણીય અને ઉપયોગી થઈ પડવાનો છે," કિંમત ત્રણ આના પોસ્ટેજ જુદું

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત.

[illegible]નો "સુખગણિત શિક્ષક ભાગ ૪.

[illegible] લખવાની રીત.	આણુપાણુના અપૂર્ણાંક લખવાની રીત.	આણુપાણુના અપૂર્ણાંક બોલવાની રીત.
રૂ. ૦–૦–૩	રૂ. ૦)૦।	પા આનો
રૂ. ૦–૦–૬	રૂ. ૦)૦॥	અડધો આનો
રૂ. ૦–૦–૯	રૂ. ૦)૦।॥	પોણો આનો
રૂ. ૦–૧–૦	રૂ. ૦)–	એક આનો
રૂ. ૦–૧–૩	રૂ. ૦)–।	સવા આનો
રૂ. ૦–૧–૬	રૂ. ૦)–॥	દોઢ આનો
રૂ. ૦–૧–૯	રૂ. ૦)–।॥	પોણાબે આના
રૂ. ૦–૨–૦	રૂ. ૦)=	બે આના
રૂ. ૦–૨–૩	રૂ. ૦)=।	સવાબે આના
રૂ. ૦–૨–૬	રૂ. ૦)=॥	અઢી આના
રૂ. ૦–૨–૯	રૂ. ૦)=।॥	પોણાત્રણ આના
રૂ. ૦–૩ ૦	રૂ. ૦)≡	ત્રણ આના
રૂ. ૦–૩–૩	રૂ. ૦)≡।	સવાત્રણ આના
રૂ. ૦–૩–૬	રૂ. ૦)≡॥	સાડાત્રણ આના
રૂ. ૦–૩–૯	રૂ. ૦)≡।॥	પોણાચાર આના
રૂ. ૦–૪–૦	રૂ. ૦।	પા રૂપીઓ
રૂ. ૦–૪–૩	રૂ. ૦।૦।	પા રૂપીઓ પા આનો

આનાના આંક.

૧ - રૂ. ૦)-	૧૧ - રૂ. ૦॥≡	૨૧ - રૂ. ૧।-
૨ - રૂ. ૦)=	૧૨ - રૂ. ૦॥।	૨૨ - રૂ. ૧।=
૩ - રૂ. ૦)≡	૧૩ - રૂ. ૦॥।-	૨૩ - રૂ. ૧।≡
૪ - રૂ. ૦।	૧૪ - રૂ. ૦॥।=	૨૪ - રૂ. ૧॥
૫ - રૂ. ૦।-	૧૫ - રૂ. ૦॥।≡	૨૫ - રૂ. ૧॥-
૬ - રૂ. ૦।=	૧૬ - રૂ. ૧)	૨૬ - રૂ. ૧॥=
૭ - રૂ. ૦।≡	૧૭ - રૂ. ૧)-	૨૭ - રૂ. ૧॥≡
૮ - રૂ. ૦॥	૧૮ - રૂ. ૧)=	૨૮ - રૂ. ૧॥।
૯ - રૂ. ૦॥-	૧૯ - રૂ. ૧)≡	૨૯ - રૂ. ૧॥।-
૧૦ - રૂ. ૦॥=	૨૦ - રૂ. ૧।	૩૦ - રૂ. ૧॥।=
૩૧ - રૂ. ૧॥।≡	૪૧ - રૂ. ૨॥-	૫૧ - રૂ. ૩)≡
૩૨ - રૂ. ૨)	૪૨ - રૂ. ૨॥=	૫૨ - રૂ. ૩।
૩૩ - રૂ. ૨)-	૪૩ - રૂ. ૨॥≡	૫૩ - રૂ. ૩।-
૩૪ - રૂ. ૨)=	૪૪ - રૂ. ૨॥।	૫૪ - રૂ. ૩।=
૩૫ - રૂ. ૨)≡	૪૫ - રૂ. ૨॥।-	૫૫ - રૂ. ૩।≡
૩૬ - રૂ. ૨।	૪૬ - રૂ. ૨॥।=	૫૬ - રૂ. ૩॥
૩૭ - રૂ. ૨।-	૪૭ - રૂ. ૨॥।≡	૫૭ - રૂ. ૩॥-
૩૮ - રૂ. ૨।=	૪૮ - રૂ. ૩)	૫૮ - રૂ. ૩॥=
૩૯ - રૂ. ૨।≡	૪૯ - રૂ. ૩)-	૫૯ - રૂ. ૩॥≡
૪૦ - રૂ. ૨॥	૫૦ - રૂ. ૩)=	૬૦ - રૂ. ૩॥।

આનાના આંક.		
૬૧ – રૂ. ૩॥।~	૭૧ – રૂ. ૪।≡	૮૧ – રૂ. ૫)~
૬૨ – રૂ. ૩॥।=	૭૨ – રૂ. ૪॥	૮૨ – રૂ. ૫)=
૬૩ – રૂ. ૩॥।≡	૭૩ – રૂ. ૪॥~	૮૩ – રૂ. ૫)≡
૬૪ – રૂ. ૪)	૭૪ – રૂ. ૪॥=	૮૪ – રૂ. ૫।
૬૫ – રૂ. ૪)~	૭૫ – રૂ. ૪॥≡	૮૫ – રૂ. ૫।~
૬૬ – રૂ. ૪)=	૭૬ – રૂ. ૪॥।	૮૬ – રૂ. ૫।=
૬૭ – રૂ. ૪)≡	૭૭ – રૂ. ૪॥।~	૮૭ – રૂ. ૫।≡
૬૮ – રૂ. ૪।	૭૮ – રૂ. ૪॥।=	૮૮ – રૂ. ૫॥
૬૯ – રૂ. ૪।~	૭૯ – રૂ. ૪॥।≡	૮૯ – રૂ. ૫॥~
૭૦ – રૂ. ૪।=	૮૦ – રૂ. ૫)	૯૦ – રૂ. ૫॥=
૯૧ – રૂ. ૫॥≡	૧૦૦ – રૂ. ૬।	૧૦ – રૂ. ૦॥=
૯૨ – રૂ. ૫॥।	૨૦૦ – રૂ. ૧૨॥	૨૦ – રૂ. ૧।
૯૩ – રૂ. ૫॥।~	૩૦૦ – રૂ. ૧૮॥।	૩૦ – રૂ. ૧॥।=
૯૪ – રૂ. ૫॥।=	૪૦૦ – રૂ. ૨૫)	૪૦ – રૂ. ૨॥
૯૫ – રૂ. ૫॥।≡	૫૦૦ – રૂ. ૩૧।	૫૦ – રૂ. ૩)=
૯૬ – રૂ. ૬)	૬૦૦ – રૂ. ૩૭॥	૬૦ – રૂ. ૩॥।
૯૭ – રૂ. ૬)~	૭૦૦ – રૂ. ૪૩॥।	૭૦ – રૂ. ૪।=
૯૮ – રૂ. ૬)=	૮૦૦ – રૂ. ૫૦)	૮૦ – રૂ. ૫)
૯૯ – રૂ. ૬)≡	૯૦૦ – રૂ. ૫૬।	૯૦ – રૂ. ૫॥=
૧૦૦ – રૂ. ૬।	૧૦૦૦ – રૂ. ૬૨॥	૧૦૦ – રૂ. ૬।

આનાની ધાત.		
આનાની ધાત.	૮૦ – રૂ. ૫)	૧૬ – રૂ. ૧)
૪ – રૂ. ૦ા	૮૪ – રૂ. ૫ા	૩૨ – રૂ. ૨)
૮ – રૂ. ૦॥	૮૮ – રૂ. ૫॥	૪૮ – રૂ. ૩)
૧૨ – રૂ. ૦॥ા	૯૨ – રૂ. ૫॥ા	૬૪ – રૂ. ૪)
૧૬ – રૂ. ૧)	૯૬ – રૂ. ૬)	૮૦ – રૂ. ૫)
૨૦ – રૂ. ૧ા	૧૦૦ – રૂ. ૬ા	૯૬ – રૂ. ૬)
૨૪ – રૂ. ૧॥	૪૦૦ – રૂ. ૨૫	૧૧૨ – રૂ. ૭)
૨૮ – રૂ. ૧॥ા	૮૦૦ – રૂ. ૫૦	૧૨૮ – રૂ. ૮)
૩૨ – રૂ. ૨)		૧૪૪ – રૂ. ૯)
૩૬ – રૂ. ૨ા	ત્રીજી ચોપડીનો ☞ 'ડિક્ટેશન શિક્ષક' ૩ આના.	૧૬૦ – રૂ. ૧૦)
૪૦ – રૂ. ૨॥	છગનલાલ શાંતીરામ શાહ.	૧૭૬ – રૂ. ૧૧)
૪૪ – રૂ. ૨॥ા	શાહપોર–સુરત.	૧૯૨ – રૂ. ૧૨)
૪૮ – રૂ. ૩)		૨૦૮ – રૂ. ૧૩)
૫૨ – રૂ. ૩ા		૨૨૪ – રૂ. ૧૪)
૫૬ – રૂ. ૩॥		૨૪૦ – રૂ. ૧૫)
૬૦ – રૂ. ૩॥ા		૨૫૬ – રૂ. ૧૬)
૬૪ – રૂ. ૪)		૨૭૨ – રૂ. ૧૭)
૬૮ – રૂ. ૪ા		૨૮૮ – રૂ. ૧૮)
૭૨ – રૂ. ૪॥		૩૦૪ – રૂ. ૧૯)
૭૬ – રૂ. ૪॥ા		૩૨૦ – રૂ. ૨૦)

પ્રકરણ ૧. મનોયત્ન ૧. આંકનો ઉપયોગ.

૧) ૫ એટલે કેટલા દશક ? ૨ાા કેટલા દશક ? ૭ાા એટલે કેટલા દશક ?

૨) ૧૨ાા; ૧૫; ૧૭ાા; ૭૫; ૨૨ાાના દશક કેટલા ?

૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો ? ૨૫ એટલે કેટલા સો ? ૭૫ એટલે કેટલા સો ?

૪) ૧૨૫; ૧૫૦; ૧૭૫; ૨૫૦; ૩૨૫; ૩૭૫ એટલે કેટલા સો ?

૫) ૦ાા દશક; ૦ા દશક; ૦ાાા દશકના એકમ કેટલા ?

૬) ૦ાા સો; ૦ા સો; ૦ાાા સો; ૧ા સો; ૧ાા સો; ૨ાા સો; ૩ા સો; ૭ાા સો; ૮ાાા સો એટલે કેટલા ?

૭) ૧૬×૦ા; ૩૨×૦ાા; ૪૮×૦ાાા; ૫૮×૧ા કેટલા ?

૮) ૧૬×૨ાા; ૩૨×૫, ૪૮×૭ાા; ૫૨×૧૨ાા એટલે કેટલા દશક ?

૯) ૮×૦ા, ૧૫×૦ાા, ૩૫×૦ાાા ૪૩×૧ા; ૫૪×૧ાા; ૬૭×૨ાા ?

૧૦) ૮×૨૫; ૧૫×૫૦; ૩૫×૭૫; ૪૩×૧૨૫; ૫૪×૧૫૦; ૬૭×૨૫૦ એટલે કેટલા સો ?

૧૧) ૨૫×૨૭; ૫૦×૧૩; ૧૨૫×૧૩; ૨૫૦×૬૩; ૧૫૦×૩૭; ૭૫×૩૬; એટલે કેટલા સો ?

૧૨) ૫૦+૨૫; ૭૫+૫૦; ૧૨૫+૭૫ ૧૫૦+૧૨૫; ૧૭૫+૫૦; ૨૨૫−૧૫૦; ૮૭૫−૧૨૫; ૭૫૦−૨૫૦; ૧૨૫૦−૨૫૦; ૧૨૫૦−૧૨૫; ૮૭૫−૧૨૫; ૭૫૦−૨૫૦; ૩૭૫૦−૭૫૦; ૨૨૫૦−૧૧૨૫ એટલે કેટલા ?

૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦; ૨૨૫÷૭૫; ૭૫૦÷૫૦; ૨૫૦૦÷૨૫ એટલે કેટલા ?

પ્રકરણ ૨. કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧) ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧॥ પાઈ	=૧ અધેલો
૩ પાઇ	=૧ પૈસા (સવાકો)
૨ પૈસા	=૧ ઢબુ (અઢીકો)
૪ પૈસા	=૧ આનો; આની
૨ આના	=૧ બેઆની
૨ બેઆની	=૧ પાવલી
૨ પાવલી	=૧ અડધો
૨ અડધા	=૧ રૂપીઓ
૧૫ રૂપીઆ	=૧ ગેણી

(૨) સરકારી હિસાબમાં.

૧૨ પાઇ	=૧ આનો
૧૬ આના	=૧ રૂપીઓ

(૩) વેપારી હિસાબ ગણવાનું.

૧૬ વીસવાસી	=૧ બદામ
૧૬ બદામ	=૧ દોકડો
૧૦૦ બદામ	=૧ આનો
૧૦૦ દોકડા	=૧ રૂપીઓ
૧૬૦૦ બદામ	=૧ રૂપીઓ

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨॥ રૂપીઆભાર	=૧ અધોળ.
૪॥ જુનાપૈસાભાર	=૧ અધોળ.
૪॥ ટાંક	=૧ અધોળ.
૨ અધોળ	=૧ નવટાંક.
૨ નવટાંક	=૧ પાશેર.
૨ પાશેર	=૧ અચ્છેર.
૨ અચ્છેર	=૧ શેર.

૪૦ રૂપીઆરભાર	=૧ શેર
૭૨ જુનાપૈસાભાર	=૧ શેર
૯૬ નવાપૈસાભાર	=૧ શેર
૪૦ શેર	=૧ મણ
૫ મણ	=૧ કોથળો
૭ મણ	=૧ નાનોહારો
૧૨ મણ	=૧ માણી
૧૬ મણ	=૧ કળશી
૨૦ મણ	=૧ ખાંડી
૨૧ મણ	=૧ મોટોહારો
૨૪ મણ	=૧ ભાર

૩૦ મણ=૧ ગાલ્લી
૩૨ મણ=૧ બેડીઉં
૪૦ મણ=૧ મુડો
૧૦૦ મણ=૧ મોટો મુડો

(૫) રૂ તથા કપાસ તોલવાનું.
૪૮ શેર=૧ ધડી
૨૦ ધડી=૧ ભાર

(૬) સોનું રૂપું તોલવાનું (દેશી)
૬ ચોખાભાર =૧ રતી
૪ મગભાર =૧ રતી
૩ રતી =૧ વાલ
૧૬ વાલ =૧ ગદિઆણો
૨ ગદિઆણા =૧ તોલો
૩૨ વાલ =૧ તોલો

(૭) દક્ષિણમાં ચાલતું.
૮ રતી = ૧ માસો
૧૨ માસા= ૧ તોલો

(૮) ગણત્રીનું કોષ્ટક.
૧૨ નંગ = ૧ ડઝન
૧૨ ડઝન = ૧ ગ્રોસ (ગ્રુસ)
૨૦ નંગ = ૧ કોડી (કુંડી)
૧૦૦ નંગ = ૧ સેંકડો
૧૦ સેંકડા = ૧ હજાર

(૯) કાગળ ગણવાનું.
૨૪ તાવ = ૧ ધા (દસ્તો)
૨૦ ધા = ૧ રીમ
૧૦ રીમ = ૧ ગાંસડી.

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

૧૦ કપડાં ભરવાનું.
૨ આંગળ = ૧ તસુ
૧૨ તસુ = ૧ ફુટ
૨ ફુટ = ૧ ગજ
૨૪ તસુ = ૧ ગજ
૩ ફુટ = ૧ વાર
૩૬ તસુ = ૧ વાર
૨૦ તસુ = ૧ હાથ

(૧૧) અંતર માપવાનું કોષ્ટક.
૮ ઉભાજવ=૧ આંગળ
૪ આંગળ =૧ મુઠ્ઠી
૩ મુઠ્ઠી =૧ વેંત
૨ વેંત =૧ હાથ
૪ હાથ =૧ દંડ (વામ)

૨૦૦૦ દંડ = ૧ ગાઉ
૪ ગાઉ = ૧ જોજન
૧ ગાઉ = ૨॥ માઇલ

(૧૨) અંગ્રેજી અંતર માપવાનું.

૧૨ ઇંચ = ૧ ફુટ
૩ ફુટ = ૧ વાર (યાર્ડ)
૨૨૦ યાર્ડ = ૧ ફર્લાંગ
૮ ફર્લાંગ = ૧ માઇલ

૫૨૮૦ ફુટ = ૧ માઇલ
૧૭૬૦ યાર્ડ = ૧ માઇલ

(૧૩) દેશી ચોરસ માપનું.

૨૦ કાઠી = ૧ વસો
૨૦ વસો = ૧ વીંઘુ

કાળ દર્શક પરિમાણો.

(૧૪) વખત જાણવાનું કોષ્ટક.

૬૦ વિપળ =૧ પળ
૬૦ પળ =૧ ઘડી
૭॥ ઘડી =૧ પહોર
૮ પહોર } =૧ દિવસ
૬૦ ઘડી }
૭ દિવસ =૧ અઠવાડીઉં
૧૫ દિવસ =૧ પખવાડીઉં
૩૦ દિવસ =૧ મહીનો
૧૨ મહીના =૧ વરસ
૫૨ અઠવાડીઆં=૧ વરસ
૩૬૦ દિવસ =૧ વરસ

વખત જાણવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૬૦ સેકંડ = ૧ મિનિટ
૬૦ મિનિટ = ૧ કલાક
૨૪ કલાક = ૧ દિવસ
૩૬૫ દિવસ = ૧ વરસ

---

૧ ઘડી = ૨૪ મિનિટ
૧ પહોર = ૩ કલાક

પ્રકરણ ૩.

મનોયત્ન ૨. પોણાનું સુખગણિત.

૧) અર્ધો ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય?
૨) ૦॥। ગજ લુગડું હતું બીજું ૦॥। ગજ લીધું તો કેટલું થયું?

૩) ૨૭ માં ૦ાા ઉમેરૂં તો કેટલા થાય?
૪) ૬૨ા મણ ઘઉં હતા, બીજા ૦ાા મણ લાવ્યો તો કેટલા થયા?
૫) ૪૫+૦ાા; ૪૭+૦ાા; ૩૭ા+૦ાા; ૬૯ાા+૦ાા કેટલા?
૬) ૦ાા+૪૦ા; ૦ાા+૬ાા; ૦ાા+૪૭; ૦ાા+૭૨ કેટલા?
૭) કઈ સંખ્યામાંથી ૦ાા લઇએ તો ૪૫ાા, ૪૮, ૩૮ા ને ૭૦ાા રહે?
૮) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળી કેટલા રૂપીઆ થાય?
૯) ૧ાા શેર દૂધમાંથી ૦ાા શેર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું?
૧૦) મારી પાસે રૂ. ૦ા છે, તેમાં શું ઉમેરૂં તો રૂ. ૦ાા થાય?
૧૧) મારી પાસે રૂ. ૧૬ાા હતા, તેમાંથી રૂ. ૦ાા ખોવાઈ ગયો તો કેટલા રહ્યા?
૧૨) રૂ. ૨૪ માંથી રૂ. ૦ાા ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું?
૧૩) ૬૫ા–૦ાા; ૬૭ા–૦ાા; ૪૮ાા–૦ાા; ૬૩–૦ાા કેટલા રહે?
૧૪) ૧૭×૦ાા; ૨૩×૦ાા; ૪૭×૦ાા; ૯૯×૦ાા; ૬૯×૦ાા કેટલા?
૧૫) એક તપેલામાં ૦ાા મણ દૂધ માય તો એવા ૨૭ તપેલામાં કેટલું માશે?
૧૬) એક રૂપીઆનું ૦ાા ગજ તો રૂ. ૭૫ નું કેટલું?
૧૭) ૦ાા ગજનું એક ગજવું થાય તો ૨૮ ગજવામાં કેટલા ગજ લુગડું વપરાશે?
૧૮) રૂ. ૦ાા નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું?
૧૯) એક આનાનું ૦ાા શેર તો ૨૪ આનાનું કેટલું આવે?
૨૦) એક છોકરાને રૂ. ૦ાા આપીએ તો ૬૭ છોકરાને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઇએ?
૨૧) એક શીશીમાં ૦ાા સાહી માય તો ૫૯ શીશીમાં કેટલી માશે?

૨૨) મહીને ૦॥। મણ ચોખા જોઇએ તો ૧॥ વરસમાં કેટલા જોઇએ ?
૨૩) એક માણસને ૦॥। શેર અનાજ જોઇએ તો ૬૧ માણસને કેટલું જોઇએ ?
૨૪) એક શેર બદામનો રૂ. ૦॥। પડે તો ૧ મણનું શું બેસે ?
૨૫) ૨૪ આખાના પોણા કેટલા ? ૩૬ પોણાના આખા કેટલા ?
૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ? આના કેટલા ? દમ્રુ કેટલા ?
૨૭) ૮૯ પોણું ? ૩૯ પોણું ? ૭૯ પોણુ ? ૪૯ પોણું કેટલા ?
૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા ?
૨૯) પોણાની ચચ્ચારની પલાખી બોલો.
૩૦) પોણાની બબ્બેની પલાખી બોલો.
૩૧) એક કડીઓ દરરોજ રૂ. ૦॥। કમાય તો ૨૯ કડીઆ ૮ દિવસમાં શું કમાશે ?
૩૨) રૂ. ૧૩॥।ની મણ ખાંડ મળે તો ૭ મણનું શું બેસશે ?
૩૩) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા પૈસા હશે ?
૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય ?
૩૫) પોણા કાગળમાંથી ૦। કાગળ કેટલા જણને અપાય ?
૩૬) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લઇએ તો ૬૯ રૂપીઆ થાય ?
૩૭) રૂ. ૩૩માં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર છે. ?
૩૮) રૂ. ૬૦ છે, ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે ?
૩૯) રૂ. ૩૩ છે, તેમાં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરીએ તો ૪૫ રૂપીઆ થાય ?
૪૦) ૦॥। ગજ બનાતનો રૂ. ૧) તો ૨૭॥। ગજનું શું બેસે ?

૪૧) ૯૬ ખમીસની શીવડામણી રૂ. ૭૨ બેસી તો ૭ની કેટલી?
૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૬૩ આખા થાય?
૪૩) ૫૬ા ગજ કપડામાંથી ૦ાા ગજના કેટલા રૂમાલ થાય?
૪૪) રૂ. ૨૭ ના ૩૬ રૂમાલ મળ્યા તો એક રૂમાલનું શું પડયું?
૪૫) કેટલા પોણે ૬૯? કેટલા પોણે ૨૯ા? કેટલા પોણે ૭૨ાા?
૪૬) પોણો કેટલીવાર લઇએ તો ૩૩ાા થાય?
૪૭) ઘોડાને રોજ ૦ાા શેર ચંદી જોઇએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલે?
૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨?
૪૯) ૩૯ પેંડામાંથી પોણો પોણો પેંડા કેટલા છોકરાને અપાય?
૫૦) ૦ાા આનાનું શેર કોળું મળે તો રૂ. ૦ાા નું કેટલું આવે?
૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા? પોણા સો લખો. પોણીસો લખો.
૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય?
૫૩) રૂ. ૦ાા શેરના ભાવના ૩૦ શેર જીરાને બદલે રૂ. ૧ાા શેરના ભાવની કેટલી હીંગ આપવી?

મનોયત્ન ૩. સવાયાનું સુખગણિત.

૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય?
૨) ૪૩ાા માં ૧ા ઉમેરીએ તો કેટલા થાય?
૩) ૬૮ાા રૂપીઆ હતા ને મારા ભાઇ ૧ા રૂપીઆ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય?
૪) ૩૮ાા+૧ા, ૬૭ાા+૧ા, ૫૬ા+૧ા ૭૦+૧ા કેટલા?
૫) ૧ા+૪૫, ૧ા+૪૭ાા, ૧ા+૩૬ા, ૧ા+૭૮ાા કેટલા?
૬) રૂ. ૭૮ાા છે. તેમાંથી સવા રૂપીઓ ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું?

૭) રૂ. ૪૫માંથી રૂ. ૧ા ધર્માદા કર્યા તો કેટલા રહ્યા?
૮) ૭૮ાા-૧ા, ૫૭ા-૧ા, ૩૬ા-૧ા, ૧૦૦-૧ા કેટલા?
૯) ૪૦-૩૮ાા, ૬૮ાા-૬૭ા, ૮૨ા-૮૧ા, ૭૧ા-૭૦ કેટલા?
૧૦) ૧ા રૂપીઆમાં શું ઉમેરીએ તો ૨ા રૂપીઆ થાય?
૧૧) રૂ.૩ાા છે, ૫ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે?
૧૨) ૯૯×૧ા, ૭૫×૧ા, ૬૯×૧ા, ૫૯×૧ા, ૭૬×૧ા, કેટલા?
૧૩) ૩૭×૧ા, ૬૭×૧ા, ૯૫×૧ા, ૭૦૦×૧ા, ૯૦૦×૧ા, કેટલા?
૧૪) ૧ા રૂપીએ શેર બદામ મળે તો ૨૯ શેર બદામનું શું બેસે?
૧૫) એક બંડીમાં ૧ા ગજ કપડું જાય તો ૪૫ ગજમાંથી કેટલી બંડી થશે?
૧૬) એક મજુર રોજ ૧ા રૂપીઓ કમાય તો ૩૯ દિવસમાં શું કમાશે?
૧૭) ૭૨ તપેલી લેવી છે. એક તપેલીનું વજન ૧ા શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા શેર થશે?
૧૮) રોજ ૧ા શેર લોટ વપરાય તો ૩૦ દિવસમાં કેટલો વપરાશે?
૧૯) એક છોકરો ૧ા શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે?
૨૦) ૩૩ રૂપીએ મણ બદામ મળે તો ૧ા મણનું શું બેસશે?
૨૧) સવાયાની ચચ્ચારની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.
૨૨) સવાયાની બબ્બેની પલાખી સવળી ને અવળી લખો.
૨૩) ૯૯×૧ાથી ૭૬×૧ા સુધી ઉલટા બોલો.
૨૪) જેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લઇએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય?
૨૫) રૂ. ૧ા નું ૧ શેર ઘી મળે તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું આવે?
૨૬) એક આનાનું ૧ા શેર કોળું મળે તો રૂા. ૩)નું કેટલું આવશે?

૨૭) હું ૪૧ માણુસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું છું તો મારૂં કુલ લેણું કેટલું હશે ?

૨૮) એક શેર કારેલાનો સવા આનો બેસે તો ૬૪ શેર કારેલાંના કેટલા રૂપીઆ બેસે ?

૨૯) ૧૨ સુથારને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૩૦) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૩૧) મણુ સાકરના રૂ.૧૭। બેસે તો ૮ મણનું શુ બેસે ?

૩૨) કેટલાં પાવલા મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?

૩૩) સવા રૂપીઆમાં ૦। રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૩૪) સવા કાગળમાંથી ૦। કાગળ કેટલા થશે ?

૩૫) ૮૫ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઓ કેટલા માણુસને અપાય ?

૩૬) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળે ?

૩૭) સવા શેર વેગણુનો એક આનો તો ૫૮।।। શેર વેંગણનું શું બેસે ?

૩૮) એક કોટની શીવડામણી ૧। રૂપીઆ લેખે દરજીને મેં ૪૩।।। રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?

૩૯) ૯૦ રૂપીઆમાંથી સવા સવા રૂપીઆની કેટલી ટોપીઓ આવશે ?

૪૦) એક તાકામાં ૩૭॥ ગજ કપડું છે, તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણુ થશે ?

૪૧) ૫૫ રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપી લીધી તો એક ટોપીની કિંમત શું પડી ?

૪૨) કેટલીવાર સવા લઇએ તો ૮૮।।।; ૭૩।।।; ૪૭।; ૧૦૭।; ૮૭૫ થાય?

૪૩) એક હજામતનો ૧। આનો આપવો પડે છે, મેં હજામને રૂ. ૫) આપ્યા ત્યારે કેટલી હજામત કરાવી હશે ?

૪૪) ૪૨॥ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી છત્રીઓ આવશે ?
૪૫) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૬। ? કેટલા સવા ૪૮৷৷৷ ?
૪૬) ૪૨ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨॥ રૂપીઆ કેટલીવાર લઇએ તો ચાલે ?
૪૭) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૪૮) ૧। આને શેર સુરણ મળે તો ૧। રૂપીઆનું કટલું આવે ?
૪૯) ૧। શેરનો ০। આનો તો ૧। મણનું શું ?

મનોયત્ન ૪. શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) પૈસો એટલે શું ? રૂપીઓ એટલે શું ? પૈસો ને પૈસાભાર, રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો.
૨) રૂપીઆભાર બધ લેજો એમાં શું સમજ્યા ?
૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા ? અધોળના પૈસાભાર કેટલા ?
૪) અધોળ તોળવા માટે કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ? પૈસા કેટલા મૂકવા ?
૫) ૨॥ રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?
૬) ૪॥ પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળીએ તો ચાલે ?
૭) અધોળ દરાખ લીધી બીજીવાર અધોળ લીધી કેટલી થઇ ?
૮) અધોળ બે વખત લેવાને બદલે એકી વખતે કેટલું લેવું ?
૯) નવટાંકના અધોળ કેટલા ? કેટલા અધોળનો નવટાંક થાય ?
૧૦) નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ? નવટાંકના પૈસાભાર કેટલા ?
૧૧) નવટાંક-તેલમાંથી ૪॥ પેસાભાર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૨) ૪ા પૈસાભાર બદામમાં ૨ા રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૧૪) ૨ નવટાંક; ૪ અધોળ; ૧૦ રૂપીઆભાર; ૧૮ પૈસાભાર કયા કાટલાની બરાબર છે ?

૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ, એક પાશેર એમાં ભાર કોનો વધારે ?

૧૬) ૪ા પૈસાભાર ખાંડ, અધોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધું મળી કેટલું વજન થયું ?

૧૭) પાશેર મધમાંથી અધોળ વપરાયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૮) ૨ા રૂપીઆભાર મરી, અધોળ તજ, અને ૪ા પૈસાભાર એલચીમાં કેટલી સૂંઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય ?

૧૯) પાશેર કોની કોની બરાબર છે ? પાશેર અને પાશેર કેટલું ?

૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન થાય ?

૨૧) અચ્છેરના પાશેર કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ? અચ્છેર કોની કોની બરાબર છે ?

૨૨) કાટલાં વગર અચ્છેર શી રીતે તોળી આપવું ?

૨૩) અચ્છેર ઘીમાંથી વાપરતાં ૩ અધોળ રહ્યું ત્યારે કેટલું વપરાયું?

૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી, પણ સીસીમાં અચ્છેર માય છે, તો સીસી ભરવાને બીજી કેટલી લેવી ?

૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ઘી મળી કેટલું વજન થયું ?

૨૬) પોણો શેરના પાશેરા કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા?
૨૭) એકલા પૈસાથી પોણો શેર શી રીતે તોળી આપવું?
૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે, બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણો શેર તોળી અપાય?
૨૯) પોણો શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૦) પોણોશેર દૂધમાં પાશેર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું વજન થયું?
૩૧) શેરમાંથી કેટલું વાપરીએ તો પોણો શેર રહે?
૩૨) શેરના અચ્છેર કેટલા? પાશેર કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા?
૩૩) શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળી વડે નવટાંકી, પાશેરો, અચ્છેરો, અને શેરીઓ બનાવો.
૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શેરની ધાત બોલો.
૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઇએ તો શેર થાય? ૦॥ શેર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું?
૩૭) ૧૬ અધોળના કેટલા શેર? ૭ શેરના, ૧॥ શેરના, ૨॥ શેરના ૦॥ શેરના, ૦। શેરના અને પાશેરના અધોળ કેટલા?
૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે કેટલા પાશેરા મૂકવા? ચાર શેરના પાશેરા કેટલા?
૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે એનો ભાર કેટલો? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય?
૪૦) ત્રાજવાના એક પલ્લામાં પાંચશેરી મૂકી છે ને સામા પલ્લામાં પાશેરો મૂક્યો છે તો કેટલું તોળાશે?
૪૧) ૨॥ પાઇની પાશેર દૂધી મળે તો શેરનું શું બેસે?

૪૨) ૨॥ આનાનું શેર દૂધ આવે ત્યારે ০॥। શેરનું શું આપવું ?
૪૩) ૧૩ આને શેર બદામ મળે તો પાશેરનું શું આપવું ?
૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું ?
૪૫) શેરમાં ૪॥ પૈસાભાર ઓછું દૂધ મળ્યું ત્યારે પોણો શેર કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?
૪૬) પાંચશેર ને નવટાંક ઘી છે તેમાં કેટલું નાખું તો છ શેર થાય ?
૪૭) ૮ પૈસાનું શેર દૂધ મળે તો નવટાંકનું શું ? એક પૈસાનું કેટલું આવે ?
૪૮) ૮ પાઇનું પાશેર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે ?
૪૯) ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અધોળની બરાબર છે ?
૫૧) દોઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆના ભાર બરાબર છે ?
૫૨) ০।, ০॥, ০॥।, ૧, ૧।, ૧॥, ને ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૩) ૪ પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? અચ્છેર કેટલા ?
૫૪) અઢી પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?
૫૫) ૧૦, ૨૦, ૩૦, ૪૦, ૫૦, ૬૦, ૮૦ ને ૧૦૦ રૂપીઆભારના શેર કેટલા ?
૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧॥ શેર થાય ?
૫૭) પોણોશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૫૯) નવટાંક લોટ ને ૪॥ પૈસાભાર ઘી મળી કેટલું વજન થાય ?
૬૦) અચ્છેર બદામ, પાંચ રૂપીઆભાર સાકર અને ૯ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખું તો એક શેર વજન થાય ?
૬૧) પોણો શેર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયું તો હવે કેટલા શેર રહ્યું ?
૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?

૬૩) નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણો શેર ને શેર તોળવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકવા? પૈસા કેટલા મૂકવા?

૬૪) મારી પાસે ૧ રૂપીઆભારનું, ૩ રૂપીઆભારનું, ૯ રૂપીઆભારનું અને ૨૭ રૂપીઆભારનું એવાં ચાર કાટલાં છે તેનાથી નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણોશેર અને શેર તોળી આપો.

૬૫) ઉપરના ચાર કાટલાંથી ૧ રૂપીઆભારથી ૪૦ રૂપીઆભાર સુધીમાં જેટલા રૂપીઆભાર માગે તેટલા રૂપીઆભાર તોળી આપો.

મનોયત્ન ૫. મણની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) મણના શેર કેટલા? કેટલા શેરનો મણ? શેરના રૂપીઆભાર કેટલા?

૨) સવા મણના શેર કેટલા? પોણો મણના શેર કેટલા?

૩) ૪૮ શેર તે એક મણથી કેટલું વધારે, અને સવા મણથી કેટલું ઓછું?

૪) ૧॥ મણમાંથી ૩ શેર લઇએ તો કેટલા શેર રહે?

૫) ૩૮ શેર ૦॥મણથી કેટલું વધારે? ૦॥। મણ ૩૮ શેરથી કેટલું ઓછું? ૩૮ શેર મણમાં કેટલું ઓછું? મણ એ ૩૮ શેરથી કેટલું વધારે?

૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦ શેરના મણ કેટલા? ૦।, ૦॥, ૦॥।, ૧।, ૧॥, અને ૨॥ મણના શેર કેટલા?

૭) મણની દશ શેરી કેટલી? પાંચશેરી કેટલી? અઢીશેરી કેટલી? સવાશેરી કેટલી? અધમણીઆ કેટલા?

૮) ૨॥ મણ ૭ શેરના શેર કેટલા?

૯) સવા મણની પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી?
૧૦) ૧॥ મણમાંથી પાંચ શેર કેટલી વખત આપી શકાય? ૧॥ શેર કેટલી વખત આપી શકાય?
૧૧) ૨૫ શેરમાં ૫ શેર નાખીએ તો કેટલા મણ થાય? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે?
૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે?
૧૩) ૨॥ મણ ઘીમાંથી ૨૫ શેર ગળી ગયું તો કેટલું રહ્યું?
૧૪) એક મણ ઘી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવું? પાંચશેરથી કેટલીવાર તોળવું?
૧૫) મણ દાળ જોઇએ છે, તેમાં ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી?
૧૬) અધમણીઓ, દશશેરી, અને પાંચશેરી એક ત્રાજવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય?
૧૭) ૦॥। મણ તે ૩૭ શેરથી કેટલું ઓછું? ૩૭ શેર તે ૦॥। મણથી કેટલું વધારે?
૧૮) મણમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલા મણ કહેવાય?
૧૯) મણ તોળવા માટે બશેરીથી કેટલી વખત તોળવું?
૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો મણ થાય? મણની અઢીશેરી કેટલી? મણનો ૧૬ મો ભાગ શું?
૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઇએ તો મણ થાય?
૨૨) સાત વખત દસ શેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણ થયું?
૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે, મારે ૨ મણ લેવું હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી?
૨૪) મણના શેર કેટલા? શેરના અધોળ કેટલા? મણના અધોળ કેટલા?

૨૫) ૧॥ મણ અનાજ છે, રોજ બશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે? અને જો રોજ ૩ શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે?

૨૬) શેરથી મણ કેટલા ગણો, શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ?

૨૭) ૨॥ મણ ૩ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય?

૨૮) ०॥ મણમાં ૪॥ શેર ઓછું તે કેટલા શેર?

૨૯) પાવલાના ૨॥ શેર ચોખા મળે તો મણનું શું બેસે?

૩૦) અઢીશેરના બે આના આપ્યા તો મણનું શું પડયું?

૩૧) રૂ. ૪૧ એ મણ ઘી મળે તો ०॥ મણનું શું આપવું?

૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તે કેટલા થયા?

૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરથી કેટલી વખત તોળી આપવું? અઢીશેરીથી તેટલી વખત તોળવું પડે?

૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો ०॥। મણ થાય?

૩૫) ૨॥ મણ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા?

૩૬) અઢી મણની પાંચ શેરી કેટલી? કેટલી પાંચશેરીનો ભાર ૨॥ મણ જેટલો થાય?

૩૭) અધમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવુ

૩૮) મારી પાસે દશશેરો છે, તેનાથી ૨॥ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનું, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું અને ૨૭ શેરનું એવાં ચાર કાટલાં છે, તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૪૦) ઉપલા કાટલાં વડે ૧, ૨, ૩, ૪, ૫ એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવું?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિંમત સંબંધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? અચ્છેરનું બમણું કેટલું? પાશેરનું બમણું કેટલું? નવટાંકનું બમણું કેટલું? અધોળનું બમણું કેટલું? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું?

અધમણ બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? દશશેરનું બમણું કેટલું? પાંચશેરનું બમણું કેટલું? અઢીશેરનું બમણું કેટલુ? સવાશેરનું બમણું કેટલું?

અચ્છેરનો રૂ. ૧) પડે તો શેરનું શુ? જ. રૂ. ૨)
પાશેરનો રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું શું? જ. રૂ. ૨)
નવટાંકનો રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનું શું? જ. રૂ. ૨)
અધોળનો રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું શું? જ. રૂ. ૨)
અધમણનો . ૧) પડે તો મણનું શું? જ. રૂ. ૨)
દસશેરનો રૂ ૧) પડે તો અધમણનું શું? જ. રૂ. ૨)
પાંચશેરનો રૂ. ૧ પડે તો દશ શેરનું શું: જ. રૂ. ૨)
અઢીશેરનો રૂ. ૧) પડે તો પાંચશેરનું શું? જ. રૂ. ૨)
સવાશેરનો રૂ. ૧) પડે તો ૨ાા શેરનું શું? જ. રૂ. ૨)

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન કેટલા ગણું લીધુ? જ. **બમણું.** કિંમત કેટલ ગણી આપી? જ. **બમણી.** બમણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **બમણી.** ચાર ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **ચારગણી.** આઠ ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **આઠ ગણી.**

ઉપરના હિસાબો પરથી કઈ રીત નીકળી ? જ.

૧) જેટલા ગણું વજન લઈએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. બમણું. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. ચાર ગણું વજન મળે. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ? જ.

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણું વજન મળે.

શેરનું અડધું કેટલું ? અચ્છેરનું અડધું ? પાશેરનું અડધું ? નવટાંકનું અડધું ? અધોળનું અડધું કેટલું ?

મણનું અડધું કેટલું ? અધમણનું અડધું કેટલું ? દશશેરનું અડધું ? પાંચશેરનું અડધું ? અઢીશેરનું અડધું ? સવાશેરના અધોળા કેટલા ? સવાશેરનું અડધું ?

શેરનો	રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
અચ્છેરનો	રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
પાશેરનો	રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
નવટાંકનો	રૂ. ૧) પડે તો અધોળનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
અધોળનો	રૂ. ૧) પડે તો સવા રૂપીઆભારનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
મણનો	રૂ. ૧) બેસે તો અધમણનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
અધમણનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસશેર કે ०। મણનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
દસશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો પાંચશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
પાંચશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો અઢીશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
અઢીશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો સવાશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥
સવાશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસ અધોળનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનનો કેટલામો ભાગ લીધો ? જ. અડધો ભાગ. કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપ્યો ? જ. અડધો ભાગ. વજનનો અડધો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૦॥ ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ! જ. આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે. જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૩૨ મો ભાગ. વજનનો ૪૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૪૦ મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળસેંમો ભાગ. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ?

જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લઇએ તેટલામો ભાગ કિંમતનો આપવો પડે.

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. અડધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. ચોથો ભાગ મળે. આ ઉપરથી કોઇ રીત નીકળી ?

જ. ૪) કિંમતનો જેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજનનો મળે.

રૂપીઆના અડધા ૨	શેરના અચ્છેરા ૨	મણુના અધમણીઆ ૨
રૂપીઆના પાવલા ૪	શેરના પાશેરા ૪	મણુના દશશેરા ૪
રૂપીઆની બેઆનીં ૮	શેરના નવટાંકા ૮	મણુની પાંચશેરી ૮
રૂપીઆના આના ૧૬	શેરના અધોળા ૧૬	મણુની અઢીશેરી ૧૬
રૂપીઆના ઢબુ ૩૨	શેરના ૧। રૂ. ભાર ૩૨	મણુની સવાશેરી ૩૨
રૂ.ના અઢી દોકડા ૪૦	શેરના રૂ. ભાર ૪૦	મણુના શેર ૪૦

૬। દોકડાનો	રૂ. ૦)-	૯૩॥ દોકડાનો	રૂ. ૦॥≡
૧૨॥ દોકડાના	રૂ. ૦)=	૧૦૦ દોકડાનો	રૂ. ૧)
૧૮॥ દોકડા	રૂ. ૦)≡	——	
૨૫ દોકડાનો	રૂ. ૦।	૧૦૦ દોકડાનો	રૂ. ૧)
૩૧। દોકડાનો	રૂ. ૦।-	૨૦૦ દોકડાના	રૂ. ૨)
૩૭॥ દોકડાનો	રૂ. ૦।=	૩૦૦ દોકડાના	રૂ. ૩)
૪૩॥ દોકડાનો	રૂ. ૦।≡	૪૦૦ દોકડાના	રૂ. ૪)
૫૦ દોકડાનો	રૂ. ૦॥	૫૦૦ દોકડાના	રૂ. ૫)
૫૬। દોકડાનો	રૂ. ૦॥-	૬૦૦ દોકડાના	રૂ. ૬)
૬૨॥ દોકડાનો	રૂ. ૦॥=	૭૦૦ દોકડાના	રૂ. ૭)
૬૮॥ દોકડાનો	રૂ. ૦॥≡	૮૦૦ દોકડાના	રૂ. ૮)
૭૫ દોકડાનો	રૂ. ૦॥।	૯૦૦ દોકડાના	રૂ. ૯)
૮૧। દોકડાનો	રૂ. ૦॥।-	૧૦૦૦ દોકડાના	રૂ. ૧૦)
૮૭॥ દોકડાનો	રૂ. ૦॥।=	——	
		૧ દોકડો લગભગ બે પાઈ	

શેરનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ અડધાનું અચ્છેર
૨. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ પાવલાનું પાશેર.
૩. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલીજ બેઆનીનું નવટાંક
૪. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ આનાનું અધોળ
૫. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ ઢબુનું ૧૧ રૂપીઆભાર
૬. જેટલે રૂપીએ શેર તેથી અઢી ગણે ×દોકડે રૂપીઆભાર
૭. જેટલે આને શેર તેટલાજ ઢબુનું અચ્છેર
૮. જેટલે આને શેર તેટલાજ સવાકાનું પાશેર
૯. જેટલે આને શેર તેટલાજ અધેલાનું નવટાંક
૧૦. જેટલે આને શેર તેટલાજ *ઉપઆનાનું અધોળ
૧૧. જેટલે આને શેર તેથી અઢી ગણી બદામે રૂપીઆભાર
૧૨. જેટલા આનાનું અધોળ તેટલાજ રૂપીઆનું શેર

મણનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ અડધાનું અધમણ
૨. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ પાવલાનું દસશેર
૩. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલી બેઆનીનું પાંચ શેર
૪. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ આનાનું અઢી શેર
૫. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ ઢબુનું સવાશેર
૬. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ સવાકાનું દસ અધોળ
૭. જેટલે રૂપીએ મણ તેથી અઢી ગણે દોકડે શેર
૮. જેટલે આને મણ તેટલાજ ઢબુનું અધમણ

×એક દોકડાની લગભગ ૨ પાઇ થાય *એક ઉપઆનાની ૦ાા પાઇ

૯. જેટલે આને મણુ તેટલાજ સવાકાનું દસશેર
૧૦. જેટલે આને મણુ તેટલાજ અધેલાનું પાંચ શેર
૧૧. જેટલે આને મણુ તેટલાજ ઉપઆનાનું અઢી શેર
૧૨. જેટલે આને મણુ તેથી અઢીગણી બદામે શેર
૧૩. જેટલા આનાનું ૨ા શેર તેટલાજ રૂપીઆનું મણુ

રૂપીઆભારના અધોળ અને શેરની અઢીશેરી કરવાની સહેલી રીત.

૧ા રૂપીઆભાર=૦ાા અધોળ થાય છે, માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આંકમાં આવે તેના અધોળા થઈ શકે. રૂપીઆભારમાં જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય તેજ મુજબ શેરની અઢીશેરી પણ થાય. જેમકે ૨૭ાા રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા? ૨૭ાા શેરની અઢીશેરી કેટલી? ૨૭ાા÷૧ા=૨૨, ૨૨×૦ાા=૧૧ અધોળ. ૨૭ાા÷૧ા=૨૨, ૨૨×૦ાા=૧૧ અઢીશેરી.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૧) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૨) રૂ. ૨) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૩) રૂ. ૫) નું શેર તો અધોળનું શું?
૪) રૂ. ૭ાા નું શેર તો ૧ અધોળનું શું!
૫) રૂ. ૭ાાા નું શેર તો નવટાંકનું શું?
૬) રૂ. ૭ા નું શેર તો શેર ।૮ નું શું?
૭) રૂ. ૧૮ાાા= નું શેર તો અધોળનું શું?
૮) રૂ. ૨૩ા= નું શેર તો ०। શેરનું શું?

૯) રૂ. ૪ાા નું શેર તો ૨ાા રૂપીઆભારનું શું ?
૧૦) રૂ. ૧૫ાા નું શેર તો ૪ાા પૈસાભારનું શું ?
૧૧) રૂ. ૧૮ાાા નું શેર તો ૧૫ રૂપીઆભારનું શું ?
૧૨) રૂ. ૧૫) નું શેર તો રૂપીઆભારનું શું ?
૧૩) રૂ. ૧૦ાા નું શેર તો ૨ રૂપીઆભારનુ શું ?
૧૪) રૂ. ૭ા આનાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૫) રૂ. ૦ા≡ાાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૬) રૂ. ૩ા આનાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૭) રૂ. ૦)≡ા નું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૮) રૂ. ૦)≡ નું શેર તો નવટાંકનું શું ?
૧૯) રૂ, ૨ાા આનાનું નવટાંક તો શેરનું શું ?
૨૦) રૂ. ૧) નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૨૧) રૂ. ૨) નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૨૨) રૂ. ૪) નું મણ તો ૨ાા શેરનું શુ ?
૨૩) રૂ. ૩ાા નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૨૪) રૂ. ૮ાાા નું મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૨૫) રૂ. ૬ા નું મણ તો ૦ા મણ ૨ાા શેરનું શું ?
૨૬) રૂ. ૨૩ાાા= નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૨૭) રૂ. ૧૭ા= નું મણ તો ૦ા મણનું શું ?
૨૮) રૂ. ૭ાા નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧૩ાા નું મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૦) રૂ. ૨૮ાાા નું મણ તો ૧૫ શેરનું શું ?
૩૧) રૂ. ૨૫ નું મણ તો ૧ શેરનું શું ?

૩૨) રૂ. ૩ાાા નું મણ તો ૨ શેરનું શું ?
૩૩) રૂ. ૪ાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૦ા ૦ાા નું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૫) ૩ાાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૬) રૂ. ૦)≡ાાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૭) રૂ. ૦ાા= નું મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૮) રૂ. ૦)=ાા નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૩૯) રૂ. ૧)નું ૭ શેર તો એક આનાનું કેટલું ?
૪૦) રૂ. ૧)નું ૪ાા શેર તો રૂ. ૦)-નું કેટલું ?
૪૧) રૂ. ૧)નું ૩ મણ તો એક આનાનું કેટલું ?

પ્રકરણ ૫.

આંક અને ધાતના વ્યાવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

સૂચના:—હિસાબ વ્યવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

મનોયત્ન ૭.

૧) ૫ શેરના રૂ. ૦ાાા≡ તો મણનું શું ?
૨) દસશેરાના ૯ આના તો ૨ મણનું શું ?
૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ૦ાા આનાનું કેટલું ?
૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦ાાા આનાનું કેટલું ?
૫) રૂ. ૦ાનું મણ તો ૧ આનાનું કેટલું ?
૬) રૂ. ૦ાા=નું મણ તો રૂ. ૦)=ાનું કેટલું ?
૭) રૂ. ૧)નું ૧ા શેર તો ૨ા મણ ૮ાાા શેરનું શું ?

૮) રૂ. ૨॥એ મણ તો ૨૭॥ રૂપીઆમાં કેટલા મણ આવે ?
૯) રૂ. ૮)નું મણ તો ૨૧૬ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૦) રૂ. ૨૧નું ૧। મણ ૨॥ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૧) ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧॥ શેરનું શું ?
૧૨) ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું ?
૧૩) ૩૦ શેર ૨૪ પૈસા તો ૬। શેરનું શું ?
૧૪) મણના ૨॥ રૂપીઆ તો ૭॥ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૫) રૂ. ૨૫નું ૧॥ મણ તો ૭॥ મણનું શું ?
૧૬) ૩ મણના ૩॥ રૂપીઆ તો ૨૭ મણનું શું ?
૧૭) ૨૭ મણના ૧૬૨ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૮) ૦॥ મણ ૭ શેરનો ૧ રૂપીઓ તો ૧॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૯) ૭ મણ તેલના ૧૦૫ રૂપીઆ તો ૩ મણ તેલનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨૪)નું ૩૦ મણ તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૧) રૂ. ૧।ં નું ૧॥ મણ તો ૯૩॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭॥ આનાનું કેટલું ?
૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો ૧૮॥ આનાનું કેટલું ?
૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૫) એક પૈસાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧) નું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૦॥ નું શેર તો ૧। મણનું શું ?
૨૭) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૩૦ મણનું શું ?
૨૮) ૫ શેરનો ૧॥ રૂપીઓ તો ૧। મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧॥નું મણ તો ૬૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૧)નું ૦॥ શેર તો ૫૧ રૂપીઆનું કેટલું ?

૩૧) રૂ. ૦ાનું શેર તો ૬ા રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૨) રૂ. ૦)=ાા નું અધોળ તો શેરનું શું ?
૩૩) રૂ. ૧) નું ૧ાા મણ તો ૪૮ મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૧) ની ૨૪ પેનશીલ તો ૧ા રૂપીઆની કેટલી ?
૩૫) રૂ. ૧ાા ની ૨ાા શેર બરફી મળે તો રૂ. ૬ ની કેટલી આવે ?
૩૬) મણ ઘઉંમાંથી ૮ વખત સરખા દળવા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?
૩૭) ૫૦ માણસો વચ્ચે ૨ાા મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે ૭ માણસે કેટલું દૂધ પીધું હશે ?
૩૮) એક શેરની ૩ કેરી ચઢે ત્યારે ૧ા મણની કેટલી ચઢશે ?
૩૯) રૂ. ૧ ની ૨૩ શેર જુવાર મળે તો ૦ા મણ ૮ાાા શેરનું શું ?
૪૦) ૬ કેરીનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨ાા રૂપીઆમાં કેટલી આવે ?
૪૧) રૂ. ૬) ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૪)ની કેટલા મણ આવશે?
૪૨) રૂ. ૧) નું ૦ાાા શેર ઘી મળે તો રૂ. ૩૦૦)નું કેટલું આવે ?
૪૩) ૧ા શેરના ૭ાા રૂપીઆ તો ૧ શેરનું શું ?
૪૪) ૧ાા શેરના ૭૫ પતાસાં ચઢે તો ૨ાા શેરનાં કેટલાં ચઢશે ?
૪૫) મણ કારેલાના ૨ાા રૂપીઆ તો ૦ાાા મણનું શું ?
૪૬) રૂ. ૬)નું ૧ાા મણ તો મણનું શું ?
૪૭) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ મણનું શું ?
૪૮) ૪ પાઈની ૩ પેન તો ૪ આનાની કેટલી ?
૪૯) ૩ આનાનું એક શેર તો તો ૦ાાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૦) રૂ. ૧૬ાાનું ૧ાા મણ તો ૧૩ાાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૧) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૨) ૪ શેરનો ૧ા રૂપીઓ તો મણનું શું ?

૫૩) રૂ. ૯) નું ૬૩॥ મણ તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૬। નું ૧૩ મણ તો ૩૭॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૫) ૨૧ શેર ચાના રૂ. ૨૬। બેસે તો રૂ. ૩॥। માં કેટલી આવશે ?
૫૬) ૩ મણ તેલના રૂ. ૪૫) બેસે તો ૧૦ શેરનું શું ?
૫૭) રૂ. ૨॥ ઘી રૂ. ૭૨॥ રૂપીઆ કેટલા ગણા છે ?
૫૮) રૂ. ૧॥ની એક એવી ૭૩॥ રૂપીઆમાં કેટલી ટોપી આવે ?
૫૯) રૂ. ૭૩॥ માં રૂ. ૧॥ કેટલી વાર છે ?
૬૦) ૧॥ રૂપીઓ રૂ. ૭૩॥ માં કેટલી વાર છે ?
૬૧) રૂ. ૪) નું શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ? નવટાંકનું શું ?
૬૨) રૂ. ૫) નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?
૬૩) રૂ. ૮) નું શેર તો રૂ. ૬) નું કેટલું ?
૬૪) રૂ. ૯) નું શેર તો રૂ. ૨। નું કેટલું ?
૬૫ રૂ. ૪॥ નું શેર તો રૂ. ૨। નું કેટલું ?
૬૬) રૂ. ૨॥ નું શેર તો રૂ. ૪૦) કેટલુ ?
૬૭) રૂ. ૦।નું શેર તો ૧૦ આનાનું કેટલું ?
૬૮) રૂ. ૧॥નું શેર તો રૂ. ૪૯॥નું કેટલું ?
૬૯) રૂ. ૧।નું શેર તો રૂ. ૪૮॥નું કેટલુ ?
૭૦) રૂ. ૦॥નું શેર તો રૂ. ૯॥નું કેટલું ?
૭૧) રૂ. ૨॥નું શેર તો રૂ. ૫૨॥નું કેટલું ?
૭૨) રૂ. ૦)≈॥નું રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૭૩) રૂ. ૦)≈નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૭૪) રૂ. ૧।નું ૧૦ શેર તો ૧॥ મણનુ શું ?
૭૫) રૂ. ૩)નું ૦॥ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?

૭૬) રૂ. ૦ાનું ૧। શેર તો ૧॥ મણનું શું ?
૭૭) રૂ. ૨ાનું શેર તો મણનું શું ?
૭૮) રૂ. ૨॥ નું શેર તો અધોળનું શું ?
૭૯) રૂ. ૯નું શેર તો પાશેરનું શું ?
૮૦) રૂ. ૨ાનું શેર તો દસ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૧) રૂ. ૮)નું શેર તો ૧૮ પૈસાભારનું શું ?
૮૨) રૂ. ૪ાનું શેર તો ૮ અધોળનું શું ?
૮૩) રૂ. ૭ાનું શેર તો ૪ નવટાંકનું શું ?
૮૪) રૂ. ૧૭॥ નું શેર તો ૨ પાશેરનું શુ ?
૮૫) રૂ. ૨૧) નું એક શેર તો ૩૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૬) રૂ. ૨ાનું શેર તો ૦॥ શેરનું શું ?
૮૭) રૂ. પાનું શેર તો ૧૨ અધોળનું શું ?
૮૮) રૂ. ૨ાનું શેર તો ૧॥ અચ્છેરનું કેટલું ?
૮૯) રૂ. ૩ાનું શેર તો ૬ નવટાંકનુ શું ?
૯૦) રૂ. ૨૨ાનું ૨॥ શેર તો ૯ રૂપીઆનુ કેટલું ?
૯૧) રૂ. ૦ાનું ૧૦ રૂપીઆભાર તો ૨॥ શેરનું શું ?
૯૨) રૂ. ૦ાનું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨॥ શેરનું શું ?
૯૩) રૂ. ૦॥નું ૨॥ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૯૪) રૂ. ૦)=નું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ શેરનું શું ?
૯૫) રૂ. ૧૫) નું ૭॥ રૂપીઆભાર તો ૧ શેરનું શું ?
૯૬) રૂ. ૧૧)નું મણ તો ૪ અઢીશેરીનું શું ?
૯૭) ૩ આનાનું ૨॥ શેર તો મણનું શું ?
૯૮) રૂ. ૦)=નું શેર તો મણનુ શું ?
૯૯) રૂ. ૦)=ાનું ૨॥ શેર તો મણનું શું ?

૧૦૦) રૂ. ૦ાન્નું ૨ા શેર તો મણનું શું ?
૧૦૧) ૨ા શેરના ૩ આના તો મણનું શું ?
૧૦૨) પાશેરનો ૧ા આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૩) નવટાંકનો ૧ા આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૪) ૨ા આનાનું નવટાંક તો ૧ અચ્છેરનું શું ?
૧૦૫) રૂ. ૨ા નું શેર તો રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૦૬) ૧ા મણના રૂ. ૧૦) તો અઢી શેરનું શું ?
૧૦૭) રૂ. ૫) નું મણ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૦૮) રૂ. ૨૦) નું મણ તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૧૦૯) રૂ. ૦ાા≈નું શેર ૧ા શેરનું શું ?
૧૧૦) રૂ. ૦ાન્નું ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૧૧૧) ૧ા આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧ા મણ ૩ શેરનું શું ?
૧૧૨) ૨ા રૂપીઆભારના ૪ આના તો શેરનું શું ?
૧૧૩) ૩ શેરના રૂ. ૯) તો ૦ાા મણનું શું ?
૧૧૪) રૂ. ૦)≈નું ૧ા શેર તો મણનું શું ?
૧૧૫) ૨ા શેરનો રૂ. ૧) તો ૧ાા મણનું શું ?
૧૧૬) રૂ. ૦ા≈નું શેર તો મણનું શું ?
૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનું શું ?
૧૧૮) ૨૭ પાઈનું શેર દૂધ મળે તો રૂ. ૧ાા≈ નું કેટલું ?
૧૧૯) ૫ અધોળના ૭ાા આના તો શેરનું શું ?
૧૨૦) રૂ. ૧ાા એ મણ મીઠું મળે તો ૩ આનાનું કેટલું આવે. ?
૧૨૧) રૂ. ૧૨ાાનું મણ તો ૧ા રૂપીઆમાં કેટલું આવશે?
૧૨૨) એક આનાનું શેર ૦)૦ાાા ઘી મળે તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૨૩) રૂ. ૦)−નું અધોળ ઘી મળે તો શેરનું શું ?

૧૨૪) ૨ાશેરના ૩ આના તો શેર ૦ાન્તું શું ?

૧૨૫) ૧ા શેર દૂધનો એક આનો તો રૂ. ૧ાનું કેટલું ?

૧૨૬) એક આનાનું ૨ાા શેર તો ૨ાા મણનું શું ?

૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનું ૧ મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?

૧૨૮) રૂ. ૦ાાૈનું ૨ાા શેર તો રૂ. ૧૫નું કેટલું ?

૧૨૯) ૨૦ ધાના ૫ રૂપીઆ તો ૩ ધાનું શું ?

૧૩૦) ૧ રૂપીઆનું ૦ાા શેર તો ૧ાા મણનું શું ?

૧૩૧) ૬ આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?

૧૩૨) ૫૬ દોઢ પાઇ વટાવીએ તો કેટલી પાઈ આવે ?

૧૩૩) ૩૭ાા મણના કોઠારમાંથી ૧ા મણના કેટલા ટોપલા ભરાય ?

૧૩૪) મારી પાસે ૩૧ા મણ અનાજ છે. કોઠારમાં ૪૦ મણ માય છે તો કોઠાર ભરવાને કેટલું અનાજ લાવવું ?

૧૩૫) રૂ. ૦ાા કેટલીવાર લઉં તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?

૧૩૬) રૂ. ૭૨માં ૦ાા રૂપીઓ કેટલીવાર છે?

૧૩૭) રૂ. ૦ાા વાળી ૭૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?

૧૩૮) રૂ. ૫૫માંથી ૦ાા રૂપીઆની એક એવી કેટલી ચોપડીઓ આવશે ને શું વધશે ?

૧૩૯) મને પહેલે દિવસે રૂ. ૩ાા, બીજે દિવસે રૂ, ૧ાા, ત્રીજે દિવસે રૂ. ૨ાા અને ચોથે દિવસે રૂ. ૧ાાન્ ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો ?

૧૪૦) ૩ાા મણ જુવાર, ૨ાા મણ ઘઉં અને ૬ા મણ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મણની સરેરાસ કિંમત ૪ રૂપીઆ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૪૧) ૪ા મણ પાંચ શેર ઘઉંમાંથી ૧ા મણ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા?
૧૪૨) ૩૭ા શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખું તો ૧ા મણ થાય?
૧૪૩) ૧૫ માઇલ ચાલતાં ૭ા કલાક લાગે તો ૭૨ માઇલ ચાલતાં કેટલો વખત લાગશે?
૧૪૪) રૂ. ૧નું દોઢ વાર કપડું મળે તો રૂ. ૭૦નું કેટલું આવશે?
૧૪૫) ૭૧ પાઘડીના રૂ. ૧૭૭ા બેસે તો ૧૯ પાઘડીનું શું બેસે?
૧૪૬) રૂ. ૨)॥નું ૦ મણ ૭ા શેર તો રૂ. ૦॥નું કેટલું?
૧૪૭) ૨૯ આનાની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી?
૧૪૮) ૧ા રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૫ તસુનું શું?
૧૪૯) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી તો ૯ નારંગીનું શું?
૧૫૦) ૧ લીટીમાં ૯ શબ્દ માય છે તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે?
૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪ા રૂપીઆ તો ૩ તસુનું શું?
૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાંથી રૂ. ૰ાા વાળી ૬૯ ટોપી આવે?
૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને રૂ. ૧ા આપતાં રૂ. ૪૯ા ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે?
૧૫૪) એક નિશાળમાં ૧૩૫ પેંડા વહેચ્યા, શેરના પાંચ પેંડા થાય છે, ત્યારે પેંડા કેટલા શેર હશે?
૧૫૫) કયા કયા પલાખાનો જવાબ, ૩૫, ૭૨, ૧૦૮, ને ૧૪૫ આવે?
૧૫૬) દરેક ભિખારીને એકેક પાઈ આપતાં રૂ. ૧)ની પાઇ વપરાઇ ત્યારે ભિખારી કેટલા હશે?
૧૫૭) ૧ા મણ ૯ શેર બરફી છે, દરેક સાધુને જો ૧ા શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય?

૧૫૮) રૂ. ૧ાા છે **બીજા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"**ના બે આના બેસે છે, તો કેટલા **"મુખગણિત શિક્ષક"** આવશે ?

૧૫૯) રૂ. ૩૭ાામાં ૧૫ છત્રી લીધી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું ?

૧૬૦) ૨૪ ચોપડીના રૂ. ૩ાા બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે ?

૧૬૧) ૧૭ મણ બટાટાના રૂ. ૪૭ાા તો રૂ. ૧૫)માં કેટલા મણ આવે ?

૧૬૨) ૭૫ માણસ વચ્ચે રૂ. ૧૧૨ાા વહેંચ્યા તો ૧૫ માણસના મળીને કેટલા રૂપીઆ થશે ?

૧૬૩) ૪૭ ખુરસીના રૂ. ૧૧૭ાા બેઠા તો ૬૯ ખુરસીનું શું બેસશે ?

૧૬૪) દોઢ રૂપીઆવાળી ૩૦ ચોપડી લઇને રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી ચોપડી આપવી ?

૧૬૫) રૂ. ૮ાા માં ૧૭ ખડીઆ મળે છે તો રૂ. ૩૫માં કેટલા આવશે ?

૧૬૬) ૬ મહીનામાં રૂ. ૧૫૬ બચાવ્યું છું તો રૂ. ૨૩૪ બચાવવાને કેટલો વખત લાગશે

૧૬૭) ૬ મણ લોટના રૂ. ૩૦ તો ૩૬ મણનું શું ?

૧૬૮) ૧૫ કેરીના રૂ. ૩ાા તો રૂ. ૫) માં કેટલી કેરી આવશે ?

૧૬૯) ૧૭ મણ દૂધના રૂ. ૧૦૨ તો ૫૧ મણનું શું ?

૧૭૦) ૧૩ ઘોડાના રૂ. ૧૦૪૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનું શું બેસશે ?

૧૭૧) રૂ. ૩૫ માંથી રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી છત્રી આવે ને શું વધે ?

૧૭૨) રૂ. ૨ાા વાળી ૩૫ ટોપી લેતાં રૂ. ૦ાાા વધ્યો ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હોવા જોઇએ ?

૧૭૩) કઈ સંખ્યાને ૧ાા થી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે ?

૧૭૪) જો રૂ. ૨૮ વધારે હોત, તો ૭ રૂપીઆવાળી ૧૩ ખુરસી લેતાં ૩ રૂપીઆ વધત, ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઇએ ?

૧૭૫) હું બજારમાં કેટલા પૈસા લઈ ગયો; ૯ પૈસાની રેવડી, અને ૨ પૈસાના બોર લીધાં, પણ મારા મામા મળ્યા; તેમણે મને એક આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા થયા તો ઘેરથી હું કેટલા પૈસા લઇ નીકળેલો ?

૧૭૬) રૂ. ૮) ની મણ સોપારી મળે તો રૂ. ૨।ની કેટલી આવે ?

૧૭૭) ૫ શેરના રૂ. ૩॥ તો ૫ મણનું શું ?

૧૭૮) રૂ. ૧ ના બે મણ લાકડા મળે તો ૫ શેરનું શું ?

૧૭૯) રૂ. ૩॥ નું મણ તો ૭ શેરનું શું ?

૧૮૦) દોઢ આનાનું ૨। શેર તો રૂ. ૧॥ નું કેટલું આવે ?

૧૮૧) રૂ. ૧) નું ૦॥ શેર ઘી આવે તો ૦॥ મણ ૭॥ શેરનું શું ?

૧૮૨) રૂ. ૭૫) નું ૫૬। શેર તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?

૧૮૩) ૧ મણ ૩॥ શેરના રૂ. ૨)≡ તો ૭॥ શેરનું શું ?

૧૮૪) ૭॥ શેરના રૂ. ૦।= તો મણ નું શું ?

૧૮૫) રૂ. ૦।~ નું ૦॥ મણ ૧ શેર તો ૫ શેરનું શું ?

૧૮૬) ૦॥ મણ ૭ શેર ના રૂ. ૨।૦॥ તો રૂ. ૦।≈ નું કેટલું ?

૧૮૭) રૂ. ૧)~॥ નું ૦॥ મણ ૫ શેર તો ૧૪ શેરનું શું ?

૧૮૮) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૩॥ શેરનું શું ?

૧૮૯) ૨॥ શેરના રૂ. ૦।~॥ તો મણનું શું ?

૧૯૦) અધોળ એલચીના રૂ. ૦)≡॥ તો શેરનું શું ?

૧૯૧) રૂ. ૦॥૦॥ ની ૨॥ શેર ખાંડ મળે તો મણનો ભાવ શું હશે ?

૧૯૨) રૂ. ૦)=॥ નું ૧। શેર તો ૧। મણનું શું ?

૧૯૩) રૂ. ૦॥≡ નું ૩ શેર તો ૭ શેરનું શું ?

૧૯૪) ૭ શેરના રૂ. ૧)~॥ તો ૧૭ શેરનું શું ?

૧૯૫) રૂ. ૨।=॥ નું ૦। મણ ૭ શેર તો ૭ શેરનું શું ?